

Nr 1.

Av herr **Ström, Fredrik**, om utredning angående upprättande i Göteborg eller dess närhet av ett nordiskt universitet.

Genom en icke särdeles klarsynt statskonst, orealistisk och opportunistisk, bedriven under årtionden, ja sedan ännu mycket längre tillbaka, ha de nordiska staterna till slut söndersprängts, råkat in i stormaktskrig, ockuperats, blivit beroende och i vissa fall — tillfälligt må vi hoppas — berövats sin frihet, sitt försvar, sin rättsordning, t. o. m. sin religion och sin nordiska kultur. Huruvida Sverige skall kunna intill krigsslutet bevara sin fred, sin frihet, sitt oberoende och fylla sin kommande nordiska uppgift veta vi icke, men vi äga hopp emedan vi äro starkt rustade och eniga i att med alla vapen försvara oss.

Men en gång skall freden komma och en gång skall Nordens folk, om de alla äga livskraft och vilja därtill, åter bliva fria folk. Och den dagen skall den gamla frågan med järntyngd läggas på alla Nordens folk: »Vill ni åter fortsätta er isolerade, splittrade, farofyllda väg och än en gång splittrade möta ett världskrig eller vill ni förenade och starka möta framtiden och kommande faror?» Svara Nordens folk nej på denna fråga, så är deras öde förr eller senare fullbordat och de skola inlemmas i mäktigare och starkare folks livsrum. Inse de åter vad tiden kräver, inse de att det gäller vara eller icke vara, svara de ja på frågan; då är ögonblicket redan nu inne att på olika sätt förbereda de nordiska folkens samling. Vare sig denna samling måste ske under formen av en nordisk unionsstat eller förbundsstat eller under formen av en fast nordisk allians med gemensamt försvar och gemensam utrikes- och handelspolitik inom ramen för ett nytt och effektivare Nationernas förbund, så måste först en fast andlig hållpunkt skapas, som naturligt förbereder och underhåller ej minst den nordiska samarbets- och förbundstanken. Denna den nordiska andens fasta punkt bör vara ett nordiskt universitet förlagt till en central nordisk plats. Denna plats är Göteborg. Möjligen kan Göteborgs högskola med stöd av svenska staten, nordiska institutioner och enskilda bidrag bilda kärnan i ett dylikt nordiskt universitet. Måhända skulle det nära Göteborg belägna Nääs kunna upprustas och bilda en för vissa av dessa studier lämplig plats. Självklart måste svenska staten framför allt bära den ekonomiska bördan av detta Nordens gemensamma andliga fäste.

Tanken på ett nordiskt universitet är gammal. Redan den store dansken Grundtvig framförde den. Efter honom ha många danskar, svenskar, norr-

män, finnar och islänningar förordat tanken. Men med förkrigstidens andelösa och materialistiska väsen, dess brist på politisk fantasi, offervilja och handlingskraft kom universitetet aldrig till stånd. Nu gäller det, om våra erfarenheter och lidanden varit nog starka att väcka till liv en kraftigare håg och en djärvare anda. Eller om vi skola somna in i den gamla sömnen igen.

Ungdomen och kvinnorna synas vara något bättre än den gamla maskulina härskarmakt, som i olika länder i hemlighet förberett eller i sömnen överraskats av tidens krigståg. De förra krafterna synas mer både realistiskt och ideellt fatta vad tiden kräver och således även inse vad en gemensam andlig metropol för Norden betyder. Men särskilt kvinnornas inflytande är i riksdagen ännu mycket ringa. Dock torde deras intresse och livaktighet utanför riksdagen särskilt i de många ideella föreningarna och klubbarna kunna äga ett betydande inflytande och så småningom även något prägla riksdagens beslut. Och ungdomen vid folkhögskolor, gymnasier och universitet förstår denna sak. Kvinnornas och ungdomens livaktiga nordiska intresse talar sålunda ej minst för att tanken på ett nordiskt universitet som stöd för nordisk enhet bör allvarligt prövas.

Jag får härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en snabb utredning rörande frågan om upprättandet i Göteborg eller dess närhet av ett nordiskt universitet.

Stockholm den 13 januari 1943.

Fredrik Ström.